

Vårt datum: 2022-09-28

Ert datum: 2022-08-31

Vårt diarienummer: 33-2013/2022 Er beteckning: M2022/01762

Handläggare

Björn Holgersson

m.remissvar@regeringskansliet.se

kopia till

m.nm@regeringskansliet.sealexandra.venander@regeringskansliet.se

Anmälningsplikt för bortledning av grundvatten från täkter av berg

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 31 augusti 2022 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Miljödepartementet har redovisat ett förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter. Förslaget innebär att en vattenverksamhet som består av bortledning av grundvatten från takt av berg ska omfattas av anmälningsplikt i stället för tillståndsplikt. Förslaget har tydliga begränsningar och gäller bara för de täktverksamheter som har bedrivits med stöd av ett tillstånd enligt miljöbalken och under förutsättning att vattenverksamheten pågår under högst en tolv månadersperiod från det att tillståndet upphörde att gälla. Dessutom är förslaget begränsat så att anmälningsplikt bara kan tillämpas för verksamheter som bortleder mindre än 6 000 m³ grundvatten per dygn.

Sammanfattning av SGUs synpunkter

SGU lyfter frågan att förslaget kan få konsekvenser för bergtäktsverksamheternas efterbehandlingsplaner och att det i viss mån kan påverka kostnadsberäkningen av den uppställda ekonomiska säkerheten. Med beaktande av dessa efterbehandlingsfrågor så har SGU inget att erinra mot förslaget.

SGU anser att förslaget visar på en intressant rättsutveckling i och med att grundvattenverksamheter lyfts in som anmälningspliktiga. Vi vill därmed sätta förslaget i perspektiv till andra aktuella vattenverksamhetsfrågor där vi främst vill passa på att argumentera för att **provpumpning som undersökningsmetod** i framtiden också ska kunna hanteras **genom anmälningsplikt**.

SGUs kommentarer på det direkta förslaget

SGU menar att förslaget är väl förankrat i svensk förvaltning och i EUs direktiv samt att konsekvenserna av förslaget, för företagen, för enskilda och för miljön är väl beskrivna. SGU kan dock se en risk att förslaget kan innebära att verksamheter med äldre tillstånd som håller på att löpa ut erbjuds en enkel väg framåt mot den visserligen mödosamma processen att ansöka om att förnya sina tillstånd. För en del verksamheter kan både allmänhet och myndigheter ha väntat länge på att täktverksamheten ska upphöra och nu så erbjuds verksamhetsutövarna en relativt enkel möjlighet att vänta med sin avveckling och skjuta efterbehandlingen på framtiden, under upp till ett år. Det finns även en liten risk att en uppskjuten efterbehandling kan påverka kostnadsberäkningen av den ekonomiska säkerheten.

Vad gäller själva återfyllningen av dagbrott och bergtäkter med inläckande nederbörd och grundvatten så brukar detta dock vara relativt långsamma processer, upp till flera decennier. Om verksamheten inte skulle få förnyat tillstånd under tiden då anmälan gäller så skulle en förskjutning av återfyllnadstiden med ett år oftast inte leda till någon radikal skillnad mot tidigare förmodad återfyllnadstid.

Med beaktande av de efterbehandlingsfrågor som vi lyfter så har SGU inget att erinra mot förslaget.

Andra frågor kring grundvattenverksamhet och anmälningsplikt

SGU anser att förslaget visar på en intressant rättsutveckling i och med att grundvattenverksamheter lyfts in som anmälningspliktiga. Vi vill därmed passa på att sätta förslaget i perspektiv till andra aktuella vattenverksamhetsfrågor. Vi vill främst argumentera för **provpumpning som anmälningspliktig vattenverksamhet**.

SGU vill framföra att propvpumpning av grundvatten är en viktig metod för framtagande av kunskapsunderlag om grundvattenbortledning. SGU anser att det finns många vinster med att införa anmälningsplikt för propvpumpningar av grundvatten som en del av en tillståndsansökan av vattenverksamhet. En lagändring även gentemot denna verksamhet skulle medföra förenklningar för tillsynsmyndigheter, ökad säkerhet för verksamhetsutövare och ge förutsättningar för tillförlitligare bedömningar av miljökonsekvenser.

Nuvarande lagstiftning vad gäller propvpumpning och konsekvenser av denna

Verksamheter i vatten omfattas av tillståndskrav enligt 11 kap miljöbalken. Regeringen har i förordning (1998:1388) om vattenverksamheter beslutat vilka vattenverksamheter som omfattas av anmälningsplikt. Det är i nuläget endast vattenverksamheter i ytvatten som kan anmälas. Av ”undantagsregeln” 11 kap 12 § miljöbalken framkommer att tillstånd eller anmälan inte behövs om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

Då det med nuvarande lagstiftning inte är möjligt att anmäla vattenverksamheter som berör grundvatten behöver samtliga grundvattenbortledningar antingen ha tillstånd eller omfattas av undantagsregeln. Det är verksamhetsutövaren som ansvarar för bedömningen om grundvattenbortledningen kan omfattas av undantagsregeln samt för eventuella konsekvenser om bedömningen är fel.

Om ett grundvattenuttag påbörjas, och det uppstår skada, inkommer ofta ärendet till länsstyrelsen via klagomål. Länsstyrelsen ska då utreda händelseförloppet och vid misstanke om brott anmäla överträdelsen till Åklagarmyndigheten (26 kap 2 § miljöbalken). Förutom att arbetsbördan för länsstyrelsen ökar när tillsynsärenden inkommer via klagomål finns det stor risk för irreversibla miljöskador orsakade av vattenuttaget. Även för verksamhetsutövaren är det ett stort osäkerhetsmoment att ansvara för bedömningen om verksamheten kan omfattas av undantagsregeln.

Möjligheter med att på sikt öppna för att också propvpumpning ska kunna hanteras som allmänpliktig verksamhet

En anmälan om vattenverksamhet är en relativt enkel process där verksamhetsutövaren kan förvänta sig svar inom högst åtta veckor. Om propvpumpning av grundvatten kan anmälas till länsstyrelsen kommer det innebära att

- risken för miljöskada av felaktig propvpumpning kan minska betydligt

- högre krav kan ställas av den tillståndssökande på relevanta underlag till konsekvensbedömningar för kvantitativ grundvattenstatus genom grundvattenbortledningen. Detta ger i sin tur också minskad risk för miljöskada i framtiden
- arbetsbördan för länsstyrelserna minskar genom färre klagomål
- säkerhet för verksamhetsutövaren vid provpumpningen ökar

Sammantaget kommer de provpumpningar som kommer tillstånd efter anmälan bli betydligt bättre planerade och genomförda och kan därmed ge bättre underlag till miljökonsekvensbeskrivningar än de som genomförs med hänvisning till undantaget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Anneli Wirtén.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeologen Carola Lindeberg och statsgeologen Björn Holgersson deltagit, där den senare har varit föredragande.

Anneli Wirtén

Björn Holgersson